

CURTEA DE APEL CENTRU

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Teilor 4
e-mail: cac@justice.md, Tel.: /373 22/ 409 209
www.instante.justice.md

No 4-35/4-1856 din 25-09-25

Dosar nr. 2-16/2025

Curtea Constituțională a RM
str. Alexandru Lăpușneanu nr.28

Prin prezenta, Curtea de Apel Centru, vă expediază sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de **Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, intervenienți accesorii Agenția Servicii Publice și Serviciul de Informații și Securitate privind limitarea activității partidului politic.**

Anexe: copia cererii de chemare în judecată depusă de către Ministerul Justiției al RM la data de 22.09.2025

sesizarea privind excepția de neconstituționalitate;
copia încheierii pe 4 file.

Președintele interimar
al Curții de Apel Centru

MÎRA Ghenadie

Notă! Documentul conține date cu caracter personal, prelucrate în conformitate cu prevederile Legii nr.133 din 08.07.2011 „Privind protecția datelor cu caracter personal”. Documentul nu se supune publicității.

Operațiunile efectuate cu acest document fără drept în acest sens se sancționează în conformitate cu cadrul normativ al Republicii Moldova.

SESIZARE

privind excepția de neconstituționalitate

a prevederilor art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

A.2. Persoană juridică

1. Denumire și sediu: Partidul politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, mun. Chișinău, str. Alba-Iulia, nr. 194, bl. 2, ap. 28;

2. Numărul și data înregistrării: INDO: 1020620004395 din 18.06.2020;

3. Numele președintelui: Foca Boris;

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

La data de 22.09.2025, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a înregistrat la Curtea de Apel Centru, cererea de chemare în judecată în ordinea art. 21 alin. (1), (3¹) lit. a), b), d), alin. (3²) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice, împotriva pârâtului Partidul Politic „Partidul Democrat Moderne din Moldova”.

Conform cererii înaintate, Ministerul Justiției solicită:

1. A admite cererea de chemare în judecată și a dispune limitarea activității Partidului Politic „Partidul Democrat Moderne din Moldova”, IDNO: 1020620004395, pentru termenul de 12 luni;
2. A aplica măsura asiguratorie sub formă de limitare a activității Partidului Politic „Partidul Democrat Moderne din Moldova”, IDNO: 1020620004395, pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, în baza art. 21 alin. (32) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice.

Ministrul Justiției, își argumentează cererea de chemare în judecată și cererea privind aplicarea măsurii de asigurare, reieșind din următoarele motive:

La 29.08.2025, Agenția Servicii Publice, prin scrisoarea nr. 01/11095, a sesizat Ministerul Justiției al Republicii Moldova în vederea evaluării și întreprinderii măsurilor ce se impun pentru aplicarea cadrului normativ din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice, ce vizează limitarea activității partidelor politice, dacă prin acțiunile partidului politic se aduc prejudicii grave pluralismului politic și/sau principiilor democratice fundamentale.

Agenția Servicii Publice menționează că la 29.08.2025 a recepționat scrisoarea nr. IE/9010 din partea Serviciului de Informații și Securitate prin care se denotă indicatori de migrare de la un partid declarat neconstituțional către Partidul Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”.

Prin aceasta, Agenția Servicii Publice a mai indicat că, prin scrisoarea nr. 01/10893 din 25.08.2025, a informat Comisia Electorală Centrală despre recepționarea la 19 august 2025 de la Serviciul de Informații și Securitate a datelor și informațiilor privind existența unor acțiuni subversive, derulate prin intermediul Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova” și coordonate de persoane interpușe, supuse unor măsuri restrictive internaționale.

Informația prezentată de Agenția Servicii Publice denotă că „23 de persoane cu nume și prenume similar celor din lista candidaților la funcția de deputat din partea Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, depusă la Comisia Electorală Centrală, figurează pe listele persoanelor care au beneficiat de tranzacții prin intermediul Promsvyazbank (PSB), utilizat de Grupul criminal Șor în vederea finanțării ilicite”. Aceste fapte încadrează acțiunile Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova” în prevederile art. 21 alin. (3¹) lit. d) din Legea nr. 294/2007.

Ministerul justiției invocă că anterior, la 12.08.2025, în numele Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, președintele acestuia, dl. Boris Foca, și fondatorul, dl. Vladimir Cebotari, au organizat o conferință de presă în care au anunțat că formațiunea

descinde din fostul Partid Democrat din Moldova și din fosta guvernare din perioada 2016-2019 și a decis să se implice plenar în alegeri.

Suplimentar reclamantul Ministerul Justiției invocă că în interviul publicat la 15.08.2025 pe YouTube, dl. Vladimir Cebotari, fondatorul partidului, a declarat: „Cu siguranță: Da! Noi am declarat-o deschis și continuăm să afirmăm acest lucru. Suntem cei care reprezintă Partidul Democrat, cei care au exact aceleași valori pe care le-a avut Partidul Democrat. Vrem să ducem tradițiile și experiențele bune ale Partidului Democrat la realizări și mai frumoase”.

Astfel, din informațiile elucidate mai sus, Ministerul Justiției, atestă că scopurile și obiectivele Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova” sunt de continuare a activității Partidului Democrat din Moldova, formațiune politică care a încălcat principiile statului de drept și valorile democratice, reprezentând o amenințare pentru securitatea națională (art. 21 alin. (3¹) lit. b) din Legea nr. 294/2007).

Fiind reținută că prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3874 din 29.08.2025, a fost respinsă cererea de înregistrare a listei de candidați la funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova pentru alegerile parlamentare din 28.09.2025, înaintată de Partidul Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”.

De-asemenea, reclamantul Ministerul Justiției reține faptul că Partidul Politic a contestat hotărârea CEC nr. 3874 din 29.08.2025, iar prin Hotărârea Curții de Apel Centru din 02.09.2025 a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea în contencios administrativ electoral înaintată de Partidul Politic „Partidul Democrat Moderne din Moldova” către Comisia Electorală Centrală privind contestarea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Conform încheierii Curții de Apel Centru nr. 2-16/25 din 22.09.2025, instanța a dispus acceptarea spre examinare cererea de chemare în judecată înaintată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, intervenienți accesorii Agenția Servicii Publice și Serviciul de Informații și Securitate, cu privire la limitarea activității partidului politic pe un termen de 12 luni.

C. Obiectul sesizării

Obiectul prezentei sesiză privind excepția de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 21 alin. (3²) al Legii nr. 294 din 2007, privind partidele politice, după cum urmează:

A textului de lege „luând în considerare gravitatea încălcărilor admise de către partidul politic, existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova prin continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic, Ministerul Justiției poate cere instanței de judecată să dispună, în calitate de măsură asiguratorie, limitarea activității partidului politic pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, prezentând, în acest sens, argumentele și probele care să ateste situațiile respective”.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție¹

Prevederile Constituției Republicii Moldova

Articolul 7. Constituția, Legea supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23. Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26. Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. [...].

Articolul 38. Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 41. Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

(2) Partidele și alte organizații social-politice sunt egale în fața legii.

(3) Statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.

Articolul 54. Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor,

protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 6 CEDO. Dreptul la un proces echitabil

Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori a securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției."

Prevederile Legii nr. 294 din 2007, privind partidele politice

Articolul 21. Limitarea activității partidelor politice

(3²) Luând în considerare gravitatea încălcărilor admise de către partidul politic, existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova prin continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic, Ministerul Justiției poate cere instanței de judecată să dispună, în calitate de măsură asiguratorie, limitarea activității partidului politic pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, prezentând, în acest sens, argumentele și probele care să ateste situațiile respective.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental. Calitatea unei legi nu constituie o problemă de constituționalitate atât timp cât nu este afectat un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 68 din 15 iunie 2020, § 21, DCC nr. 38 din 7 aprilie 2020, § 20, DCC nr. 56 din 2 iunie 2020, § 24).

Prin lipsa clarității, previzibilității și coerenței normative, textul de lege contestat de la art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007 – nu îndeplinește standardul constituțional al calității legii, ceea ce determină o ingerință nejustificată și disproporționată în exercitarea drepturilor fundamentale. Aceste deficiențe structurale afectează grav dreptul de acces la justiție (art. 20 din Constituție) și dreptul de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (art. 23), prin crearea unui cadru normativ instabil, imprevizibil și arbitrar, care compromite

echilibrul procesual, favorizează abuzul de putere judiciară și slăbește încrederea în justiție, în consecință fiind restrânse neîntemeiat drepturile justițiabilului.

Astfel, încălcarea exigențelor de calitate a legii nu este un simplu viciu tehnico-legislativ, ci un factor determinant al afectării efective a garanțiilor constituționale, contrar principiilor statului de drept.

Din aceste considerente, textul de lege reglementat de art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007 urmează a fi declarat neconstituțional.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție

Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, Curtea verifică întrunirea condițiilor de admisibilitate atât din lectura încheierii instanței de judecată care a trimis sesizarea, cât și din excepția propriu-zisă, după cum urmează:

- 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- 2) excepția este ridicată de una din părți sau de reprezentantul acesteia, sau este ridicată de instanța de judecată din oficiu;
- 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea insolvențabilității, ține de competența Curții Constituționale.

Potrivit pct. 1 din dispozitivul Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, interpretând în mod coroborat art. 135 alin. (1) lit. a) și g) cu dispozițiile art. 20, 115, 116 și 134 din Constituția Republicii Moldova, dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate aparține oricărei părți din proces, reprezentantului legal al acesteia, precum și instanței de judecată, din oficiu. Astfel, excepția de neconstituționalitate a fost invocată în mod legal de către una dintre părțile aflate în proces, respectiv de către subsemnatul, în calitate de reprezentant legal al acesteia.

Prin urmare, prezenta sesizare este formulată de un subiect îndreptățit expres de lege, în temeiul unei dispoziții constituționale interpretate cu forță obligatorie de către Curtea Constituțională, motiv pentru care excepția de neconstituționalitate este admisibilă sub aspect procedural.

Textul de lege contestat – în speță art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007 – urmează a fi aplicate în mod direct și determinant la soluționarea cererii de aplicare a măsurii asiguratorie solicitate de Ministerul Justiției.

În acest context procesual, dispozițiile art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007 sunt decisive, întrucât norma contestată reglementează condițiile în baza cărora se admite măsura asiguratorie sub forma limitării activității partidului politic pe perioada examinării cauzei.

Identitatea de obiect este aplicabilă situațiilor în care obiectul sesizării este identic cu obiectul sesizărilor anterior depuse la Curte și nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții. Această condiție presupune existența unei hotărâri anterioare având la bază același motiv, pentru care ar fi valabile aceleași argumente. De exemplu, în Decizia nr. 40 din 8.5.2018, Curtea a constatat că aceleași prevederi legale au mai fost supuse controlului de constituționalitate în Hotărârea nr. 9 din 9.3.2017. De principiu, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a se solicita controlul de constituționalitate din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. Curtea a observat că în sesizare se invocă și alte argumente, prin urmare, aceasta conține elemente noi.

Așadar, faptul că (i) există o hotărâre prin care o prevedere a fost constatată ca fiind constituțională sau (ii) există o decizie de inadmisibilitate nu constituie un impediment pentru a ridica o altă excepție de neconstituționalitate din perspectiva altor critici de neconstituționalitate.

Totodată, verificând baza de date a Curții Constituționale, am stabilit că criticile de neconstituționalitate formulate în prezenta sesizare, nu au constituit obiect al controlului de neconstituționalitate în fața Curții Constituționale.

Conform prevederilor art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007, prevede: luând în considerare gravitatea încălcărilor admise de către partidul politic, existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova prin continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic, Ministerul Justiției poate cere instanței de judecată să dispună, în calitate de măsură asiguratorie, limitarea activității partidului politic pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, prezentând, în acest sens, argumentele și probele care să ateste situațiile respective.

Exigențele preeminenței dreptului presupun, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41). În acest sens, articolul 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile

Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). În special, accesibilitatea legii presupune publicarea ei în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, în condițiile articolului 76 din Constituție și al Legii nr. 173 din 6 iulie 1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, astfel încât să poată fi cunoscută de persoanele la care se referă.

La rândul ei, condiția previzibilității legii este îndeplinită atunci când persoana poate prevedea – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care o conduită le poate implica (*Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 40; *Khodorkovskiy și Lebedev v. Rusia [nr. 2]*, 14 ianuarie 2020, § 570).

Totodată, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit,

pentru a-i oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66; *Seychell v. Malta*, 28 august 2018, § 50-52).

De asemenea, o lege care le conferă autorităților publice o putere discreționară trebuie să indice întinderea acesteia, deși procedurile și condițiile detaliate care trebuie respectate pot să nu fie încorporate în norme de drept material (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 70). Totodată, o putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității (HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61; HCC nr. 6 din 19 martie 2019, § 38).

La elaborarea unui act normativ, legislatorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor calității, *i.e.* accesibilitatea și previzibilitatea. În particular, textul legislativ trebuie să fie conform cu principiul coerenței (HCC nr. 6 din 19 martie 2019, §§ 39, 40).

Astfel, legea trebuie să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, care generează incertitudine și insecuritate juridică. În procesul de legiferare este interzisă instituirea acelorași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative (HCC nr. 2 din 30 ianuarie 2018, § 45).

Dispoziția contestată, art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007, reglementează măsura asiguratorie aplicată asupra unui partid politic și cazurile în care asemenea măsură poate fi aplicată.

Deși aparent comprehensivă, norma este afectată de o profundă lipsă de claritate și previzibilitate, întrucât nu stabilește criterii legale, obiective și verificabile prin care se evaluează dacă sunt întrunite condițiile de admisibilitate a unei asemenea măsuri.

Formularea generală a sintagmelor „gravitatea încălcărilor”, „existența unui pericol real și iminent”, „consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept” nu sunt însoțite de definiții normative a noțiunilor utilizate și nici de o procedură de verificare. Această omisiune transformă o exigență juridică esențială într-un criteriu subiectiv, supus aprecierii discreționare a instanței.

Această inegalitate legislativă între destinatari încalcă principiul egalității armelor și al tratamentului egal în procesul civil, afectând în mod direct dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 20 și art. 26 din Constituție, precum și de art. 6 §1 din CEDO.

În consecință, norma încalcă exigențele de calitate a legii consacrate de art. 23 alin. (2) din Constituție, întrucât nu permite destinatarului să prevadă în mod rezonabil propria conduită și posibilitatea de a se apăra. Orice normă juridică trebuie să fie suficient de precisă și previzibilă, pentru a exclude incertitudinile ce pot periclita exercitarea efectivă a drepturilor procesuale.

Această disfuncționalitate normativă este contrară standardelor constituționale de protecție împotriva arbitrarului, stabilite de art. 54 din Constituție și de jurisprudența Curții Constituționale (HCC nr. 6/2019, § 38), conform căreia orice putere discreționară trebuie să fie limitată normativ, într-un mod clar și previzibil.

Dreptul la acces liber la justiție – art. 20 din Constituție.

Ingerința prevăzută de lege: Contestația vizează prevederile art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007, deci interferența are temei legal.

Scop legitim: Legitimitatea pretins urmărită ar fi protejarea ordinii democratice și a statului de drept prin măsuri preventive împotriva abaterilor partidului politic. Totuși, textul contestat nu specifică în mod clar în ce situații exacte se realizează vreun pericol efectiv pentru democrație, adică nu identifică obiective precise și proporționale cu restrângerea drepturilor.

Legătura rațională: Nu există o dovadă obiectivă că suspendarea competențelor de partid previne un pericol efectiv și imediat. La caz, Ministerul Justiției nu a probat existența unui „pericol real și iminent” pentru ordinea constituțională. Legătura dintre simpla neîndeplinire a unei obligații procedurale și necesitatea aplicării unei măsuri atât de grave rămâne astfel arbitrară.

Măsuri mai puțin intruzive: S-ar fi putut instituționaliza alte măsuri de natură administrativă sau tranzitorie – avertismente, amenzi, suspendare temporară a unor drepturi procedurale – înainte de restrângerea esențială a activității politice. În dreptul comparativ și în jurisprudența internațională se recomandă ca orice restricție a activității unui partid să fie ultima soluție, aplicată doar după epuizarea unor alternative mai puțin radicale.

Proportionalitatea: Măsura reglementată de art. 21 alin (3²) Legea nr. 294/2007 – limitarea activității de partid fără termen fix – este profund disproporționată. Ea vizează direct esența dreptului la asociație politică și de participare democratică, echivalând efectiv cu o suspendare de facto a dreptului de a participa la alegeri și, implicit, cu suspendarea dreptului de a fi ales al membrilor săi. Curtea Constituțională a subliniat că drepturile electorale sunt cruciale pentru democrație, iar orice restrângere trebuie justificată prin motive extrem de convingătoare. În speță, măsura asiguratorie reglementată de art. 21 alin (3²) din Legea nr. 294/2007, excedează acest standard: impune o interdicție totală și automatizată a participării politice pe durata nedeterminată a procesului, fără proba concretă a unui pericol imediat și fără garanții procedurale adecvate. Aceasta contravine însăși natura dreptului de acces efectiv la instanță – garantat de art. 20 – care impune posibilitatea reală de contestare a oricărei măsuri ce afectează drepturi fundamentale.

Dreptul de a-și cunoaște drepturile și obligațiile – art. 23 Constituție

Ingerința prevăzută de lege: Legea contestată nu clarifică prevederile care justifică măsura asiguratorie și condițiile aplicării (termenul „pericol real și iminent”, expresia „consecințe iremediabile”).

Scop legitim: Formularea normei contestate pare urmărită de scopul legitimat de apărare a sistemului democratic. Însă normele neclare subminează efectul pozitiv al art. 23 din Constituție, care impune existența unor reguli accesibile și previzibile.

Legătura rațională: Legislația constituie o sursă primară de informare privind obligațiile cetățenilor și entităților; dreptul la cunoaștere presupune claritatea normelor.

Termenii „pericol real și iminent” și „consecințe iremediabile” nu sunt definiți în lege, termenii incerti permit interpretări arbitrare și lipsesc din lege criteriile obiective pentru verificarea condițiilor de aplicare.

Prin urmare, legătura dintre fapte și sancțiuni devine inexistentă din perspectiva alegătorului sau a partidului, care nu pot prevedea cu exactitate ce acțiuni proprii atrag efectiv măsura asiguratorie prevăzută. Aceasta contrazice însăși cerința constituțională de claritate și previzibilitate a legii.

Măsuri alternative: Norma ambiguu formulată încalcă principiul „ultima instanță”: în loc să creeze o amenințare nefundamentată, statul ar fi putut restrânge expres drepturi concrete sau prevedea sancțiuni progresive, permițând remedierea situației înainte de orice măsură cu efect imediat.

Proportionalitatea: Lipsa de claritate face ca orice aplicare a art. 21 alin (3²) Legea nr. 294/2007 să fie arbitrară, existând riscul unor intervenții preventive nejustificate în drepturi. Art. 23 din Constituție interzice legi „ce creează obligații confuze sau neprecizate”.

Normele contestate încalcă acest principiu de securitate juridică, deci restrâng drepturi fără a păstra proporția necesară. Pentru a fi „prevăzută de lege”, ingerința trebuie să aibă bază clară, „legea în cauză urmând să fie accesibilă, clară și previzibilă”. Prin definirea vagă a circumstanțelor care declanșează măsura și lipsa oricărui termen de valabilitate a suspendării, art. 21 alin (3²) Legea nr. 294/2007 nu îndeplinește aceste condiții legale minime.

Dreptul de a alege și de a fi ales – art. 38 din Constituție

Ingerința prevăzută de lege: Restricția drepturilor electorale invocată de art. 21 alin (3²) Legea nr. 294/2007 este, formal, instituită prin lege.

Scop legitim: Textul urmărește legitima protejare a democrației prin descurajarea faptelor ilegale ale partidelor. Totuși, restricția drepturilor de vot și eligibilitate trebuie să aibă ca unic scop protejarea ordinii publice sau altă excepție constituțional prevăzută (Art. 54 din Constituție).

Legătura rațională: Măsura aplică o interdicție totală sub forma limitării activității partidului politic fără nicio corelare directă cu o amenințare concretă. În dreptul internațional, restricțiile la vot sunt permise doar pentru motive adecvate: Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că drepturile electorale (Prot. 1 art. 3 CEDO) sunt cruciale pentru democrație și nu pot fi îngrădite în afara unor motive stringente. În speță, art. 21 alin (3²) Legea nr. 294/2007, suspendă dreptul de a candida și, indirect, pe cel al alegătorilor de a-și alege reprezentanți, fără a demonstra un interes public concret care să justifice această măsură extremă.

Măsuri alternative: În locul limitării activității partidului, existau măsuri mai puțin radicale (verificări suplimentare, supravegheri, sancțiuni administrative sau excluderea punctuală din lista de candidați doar a membrilor dovediți complice la fapte ilicite). De exemplu, se putea suspenda doar drepturile electorale ale unor membri individuali, nu ale partidului în ansamblu.

Proportionalitatea: aplicarea măsurii asiguratorii sub forma limitării activității partidului lezează grav esența dreptului de a alege și a fi ales, egalitar garantat de art. 38 din Constituție și de Prot. 1 art. 3 CEDO. Astfel, măsura echivalează cu suspendarea dreptului la asociere și drepturilor electorale ale membrilor de partid. În lipsa unor astfel de garanții și a

unui pericol concret, legea contestată restrânge excesiv drepturile electorale, contrar principiului proporționalității.

Libertatea partidelor politice – art. 41 Constituție

Ingerința prevăzută de lege: art. 21 alin (3²) Legea nr. 294/2007 este o prevedere care introduce posibilitatea limitării activității unui partid.

Scop legitim: În principiu, legitimitatea restricției ar consta în protejarea pluralismului politic; însă textul nu delimitează obiectiv de protejat (nu definește ce „activități ilegale” amenință ordinea democratică), astfel încât scopul real al normei devine iluzoriu.

Legătura rațională: Libertatea asocierii politice este garantată de art. 41 din Constituție, iar restricții asupra acesteia necesită legături foarte clare cu obiective legitime. Curtea Constituțională a reținut că partidele politice au un rol „decisiv în formarea și exprimarea voinței politice a cetățenilor”, iar CEDO protejează activitățile politice, menționând că în niciun caz fără justificări temeinice nu poate fi limitată activitatea unui partid.

Legea contestată admite limitarea activității partidului „până la soluționarea cauzei, până la pronunțarea în fond”, fără nicio probă prealabilă a ilegalității sau intervenție judiciară reală.

Această legătură inexistentă între fapte și sancțiune contravine exigențelor jurisprudenței, orice interdicție de activitate politică trebuie să aibă temeiuri obiective și suficiente.

A permite limitarea – practic, stoparea – activității unui partid doar pe baza unei aprecieri sumare și neprobate subminează libertatea politică garantată de Constituție și Convenție.

Măsuri alternative: În țările democratice, când un partid ar putea să amenințe statul, legile impun proceduri judecătorești clare pentru dizolvare sau sancțiuni pecuniare. Or, art. 21 alin (3²) Legea nr. 294/2007, nu reglementează proceduri prealabile: permite instanței să acționeze direct. Măsuri mai puțin intruzive ar fi fost, spre exemplu, obligarea partidelor la transparență sau limitarea activității desfășurate de membrii de partid în privința cărora există probe concludente de săvârșirea unor infracțiuni capabile să afecteze statul de drept și nu reprimarea întregului partid.

Proporționalitatea: Prin conținutul și aplicarea sa, norma vizează chiar esența libertății de a activa politic. Orice restricție a partidelor trebuie să fie proporțională cu amenințarea concretă. Curtea de la Strasbourg a subliniat că doar încălcări extrem de grave care chiar periclitizează democrația pot justifica interdicția de funcționare a unui partid. În acest caz, însă, nu există proba unor fapte grave, sistematice, să justifice suspendarea partidului întreaga perioadă de judecată. Mai mult, s-a arătat că măsura echivalează cu suspendarea dreptului la asociere al membrilor de partid.

În concluzie, intervenția legală nu este proporțională: ea restrânge funcționarea liberă a partidului și cenzurează pluralismul politic în lipsa unor garanții clare și a unei durate limitate a restricției.

Condițiile generale pentru restrângerea drepturilor – art. 54 din Constituție

Ingerința prevăzută de lege: Legea permite teoretic restrângerea unor drepturi fundamentale, însă doar cu respectarea condițiilor stricte din art. 54 din Constituție.

Scop legitim: Intervențiile în drepturi trebuie justificate „într-o societate democratică”. Scopul declarat – protejarea ordinii constituționale – este admisibil în principiu.

Legătura rațională: Orice restricție trebuie să fie prevăzută de lege, necesară și proporțională. Însă norma contestată nu definește concret „pericolul” sau „consecințele iremediabile”. Jurisprudența constituțională cer ca normele de restricție să fie accesibile, clare și previzibile.

În cazul de față, definițiile vag formulate în art. 21(3²) din Legea nr. 294/2007, înlătură această claritate. Mai mult, art. 54 din Constituție interzice „suprimarea” esenței unui drept, iar aplicarea normei produce fix acest efect: suspendă drepturi în esență până la sfârșitul procesului, fără durată fixă. Absența oricărui termen legal pentru aplicarea măsurii face restricția nelimitată în timp, imprevizibilă și susceptibilă de a persista abuziv în timp. Astfel, nici una dintre condițiile art. 54 (bază legală clară, necesitate reală, păstrarea esenței drepturilor) nu este îndeplinită.

Măsuri alternative: Așa cum subliniază standardele internaționale, orice ingerință trebuie eficient reglementată pentru a nu intra dincolo de necesar. Normele actuale ar fi putut fi suplimentate cu garanții procedurale (termene fixe, definiții clare) sau însoțite de limite preventive (de exemplu, măsuri de control sau revizuire periodică). Pentru comparație, Comisia de la Veneția recomandă evitarea interzicerii totale a activității politice ca primă măsură.

Proportionalitatea: Orice restrângere nu trebuie să erodeze însăși existența dreptului. Restrângerea este justificabilă doar dacă este „prevăzută de lege (clară și previzibilă) ... necesară în scop legitim ... și proporțională cu situația care a determinat-o”. Art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007, încalcă toate aceste cerințe: nu e clară și permite măsuri nejustificate de ample, mergând dincolo de scopul declarat (nu limitează natura intervenției doar la situații extrem de grave).

În concluzie, art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007, nu îndeplinește condițiile impuse de art. 54 din Constituție – ea reduce dramatic drepturi fundamentale fără criterii certe și fără a proteja esența acestora, contrar Constituției.

În cauza *Patria și alții c. Republicii Moldova*, CEDO a constatat că autoritățile interne au acceptat ipoteze despre finanțarea ilicită a campaniei fără nicio dovadă concretă, nu au solicitat documente relevante și au ignorat argumentele reclamantului; în consecință, ingerința în drepturile electorale a fost declarată neconformă cu art. 3 Protocolul nr. 1. De asemenea, Curtea a remarcat că **instanțele naționale au confirmat acuzații nefondate** și nu au examinat cheltuielile reale ale partidului, acceptând fără rezerve afirmații ne probate. Această jurisprudență impune o obligație pozitivă instanțelor de a verifica temeinicia susținerilor organelor electorale și de a analiza caracterul veridic sau neveridic al probelor invocate.

Suplimentar, partidul politic „Partidul Democrat Moderne”, nu a fost admis spe alegerile parlamentare desfășurate la data de 28.09.2025, fapt care nici într-un mod nu justifică măsurile solicitate de către Ministerul Justiției.

Prin urmare, pentru fiecare drept analizat (acces liber la justiție, cunoaștere a drepturilor, drepturi electorale, libertatea partidelor și condițiile restrictive), dispoziția contestată (art. 21 alin. (3²) din Legea nr. 294/2007) încalcă prevederile constituționale și standardele CEDO aplicabile. În plus, ambiguitatea termenilor și inexistența unui termen legal pentru suspendare atentează la principiile de legalitate și securitate juridică ale legii, accentuând caracterul arbitrar și disproporționat al măsurii.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)

Nu sunt

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe propria onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Digitally signed by Foca Boris
Date: 2025.09.24 12:46:34 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Foca Boris

Președintele Partidul politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”

24.09.2025

Dosarul nr. 2-16/25 (2-25135104-02-2-22092025)

ÎNCHEIERE

25 septembrie 2025

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Centru

Având în componența sa:

Președintele ședinței, judecător

Judecători

Grefier

Arhip Valeriu

Corlăteanu Diana și Ghedrovici Nicolae

Goncear Violeta

soluționând în ședință publică cererea înaintată de Președintele Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, Foca Boris privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, intervenienți accesorii Agenția Servicii Publice și Serviciul de Informații și Securitate privind limitarea activității partidului politic,

a c o n s t a t a t :

La 22 septembrie 2025, Ministerul Justiției al Republicii Moldova s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, intervenienți accesorii Agenția Servicii Publice și Serviciul de Informații și Securitate privind limitarea activității partidului politic pe un termen de 12 luni.

La 24 septembrie 2025, Președintele Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, Foca Boris, prin intermediul poștei electronice a depus o cerere Boris cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate referitor la verificarea corespunderii prevederilor art.21 alin. (3²) din Legea nr.294 din 21.12.2007 privind partidele politice și anume „*Luând în considerare gravitatea încălcărilor admise de către partidul politic, existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova prin continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic, Ministerul Justiției poate cere instanței de judecată să dispună, în calitate de măsură asiguratorie, limitarea activității partidului politic pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, prezentând, în acest sens, argumentele și probele care să ateste situațiile respective*”, cu dispozițiile art.20,23,38,41,54 din Constituție.

În cadrul ședinței de soluționare a chestiunii privind aplicarea măsurii de asigurare, avocatul Iosip Andrei care acționează în interesele Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova” cît și Foca Boris, președintele partidului, au solicitat admiterea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate referitor la verificarea

corespunderii prevederilor art.21 alin. (3²) din Legea nr.294 din 21.12.2007 privind partidele politice.

Cachița Constantin și Pantea Daniel, reprezentanți ai Ministerului Justiției, Fria Radu, reprezentant al Serviciului de Informații și Securitate, Marginean Alexandru, reprezentant al Agenției Servicii Publice au obiectat în privința admiterii cererii și au solicitat respingerea acesteia.

Examinând în ședință publică cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, audiind reprezentanții părților, studiind materialele dosarului și înscrisurile anexate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru consideră necesar de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, din următoarele considerente.

În corespundere cu art.12¹ alin.(1) Cod de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

Potrivit prevederilor art.12¹ alin.(2) Cod de procedură civilă, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

Iar potrivit alin.(3) al aceluiași articol, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune nici unei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîna pledoariile.

În temeiul dispozițiilor art. 2 alin. (1) din Codul de procedură civilă, procedura de judecare a cauzelor civile în instanțele judecătorești de drept comun și în cele specializate este stabilită de Constituția Republicii Moldova, de prezentul cod și de alte legi organice.

Instanța de judecată reține că, la pct.72 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova este menționat că pornind de la faptul că norma sesizată prin intermediul instituției excepției de neconstituționalitate este supusă controlului de constituționalitate aplicativ la un caz concret dedus instanței de judecată, procedura rezolvării excepției de neconstituționalitate constituie un control concret de constituționalitate.

În temeiul § § 79-80 din Hotărîrea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, *controlul concret*

de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legiuitorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

Dispozițiile §§ 82-83 din aceeași hotărâre prevăd că, Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Colegiul reiterează, că urmează a verifica întrunirea condițiilor stabilite de Curte la pct.82 din Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016. Verificarea respectivă este posibilă în condițiile în care semnatarul respectă condițiile impuse pentru depunerea sesizării.

La caz, verificând întrunirea condițiilor enumerate mai sus, Colegiul judiciar constată că, obiectul sesizării intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția de neconstituționalitate este ridicată de reprezentantul uneia din părți, împuternicit în conformitate cu prevederile art. 80, 81 din Codul de procedură civilă; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Drept urmare a celor justificate, ținând cont de faptul că obiectul sesizării intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin. (1) lit.a) din Constituție - fiind o lege organică, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, iar Curtea Constituțională nu s-a expus anterior referitor la prevederile care se invocă a fi neconstituționale, Completul de contencios administrativ al Curții de Apel Centru va prezenta Curții Constituționale sesizarea depusă de către Președintele Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, Foca Boris privind verificarea corespunderii prevederilor art.21 alin. (3/2) din Legea nr.294 din 21.12.2007 privind partidele politice cu cu dispozițiile art.20,23,38,41, 54 din Constituție.

În conformitate cu art.12¹, 269-270 din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru,

d i s p u n e:

Se admite cererea înaintată de Președintele Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, Foca Boris cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate referitor la verificarea corespunderii prevederilor art.21 alin. (3²) din Legea nr.294 din 21.12.2007 privind partidele politice și anume „Luând în considerare gravitatea încălcărilor admise de către partidul politic, existența unui pericol real și iminent de

producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova prin continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic, Ministerul Justiției poate cere instanței de judecată să dispună, în calitate de măsură asiguratorie, limitarea activității partidului politic pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, prezentând, în acest sens, argumentele și probele care să ateste situațiile respective”, cu dispozițiile art.20,23,38,41,54 din Constituție.

Se remite Curții Constituționale sesizarea privind excepția de neconstituționalitate formulată de Președintele Partidului Politic „Partidul Democrat Modern din Moldova”, Foca Boris.

Încheierea nu este susceptibilă de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Judecătorii

Arhip Valeriu

Corlăteanu Diana

Ghedrovici Nicolae

Copia corespunde originalului

Judecător

Ghedrovici Nicolae